

03.14 Οι Δήμοι αναστατώνουν την πρωτεύουσα με τη «στάση του νίκαια»

Τι ήταν οι Δήμοι ;

Είπαμε σε προηγούμενο μάθημα ότι οι Δήμοι (Λευκοί, Ρούσσιοι (Κόκκινοι), Πράσινοι και Βένετοι) ήταν **αθλητικά σωματεία που οργάνωναν τους ιππικούς αγώνες**. Στην πορεία οι Λευκοί ενώθηκαν με τους Βένετους και οι Ρούσσιοι με τους Πράσινους. **Μέλη τους ήταν άνθρωποι κάθε τάξης, ισχυροί και πλούσιοι, αλλά και λαϊκοί και φτωχοί άνθρωποι**. Πολλές φορές μάλιστα οι Δήμοι κατηγορήθηκαν ότι χρησιμοποιούνταν από τους πλούσιους, για να πετύχουν τους δικούς της σκοπούς, απέναντι στον αυτοκράτορα.

Τα χρόνια εκείνα οι άνθρωποι και ιδιαίτερα αυτοί που ανήκαν στους Δήμους, **ασχολούνταν πάρα πολύ με τις ιπποδρομίες και τα θρησκευτικά ζητήματα**, για τα οποία πολλές φορές συγκρούονταν μεταξύ τους. Ταυτόχρονα **κάποιοι από αυτούς δεν αρκούσαν στους αγώνες αλλά λειτουργούσαν και ως συμμορίες**, καθώς κυκλοφορούσαν στην πόλη οπλισμένοι προκαλώντας βίαια επεισόδια.

Ποιοι ήταν οι Βένετοι και ο ποιοι οι Πράσινοι ;

Οι Βένετοι είχαν καλή σχέση με την αυτοκρατορική εξουσία και την επίσημη ορθόδοξη εκκλησία. Τα εύπορα μέλη τους ήταν γαιοκτήμονες, μέλη της αυτοκρατορικής αυλής και ανώτεροι κρατικοί λειτουργοί, ενώ τα λαϊκά τους μέλη προέρχονταν κυρίως από το βοηθητικό προσωπικό των ανακτόρων, των ευγενών, του πατριαρχείου και της Αγίας Σοφίας...

Οι Πράσινοι στηρίζονταν κυρίως από τον επιχειρηματικό και εμπορικό κόσμο της εποχής και αντιμετώπιζαν ανεκτικά –και πολλές φορές ευνοϊκά- **τις θρησκευτικές αιρέσεις** και ιδιαίτερα τους μονοφυσίτες. Τα ανώτερα στελέχη τους ήταν αστοί, έμποροι και βιοτέχνες και τα κατώτερα στελέχη εργάτες, τεχνίτες, μικροεπιχειρηματίες, υπάλληλοι.

Είχαν λοιπόν τη δύναμη να επηρεάζουν την κρατική εξουσία ανάλογα με τα συμφέροντά τους.

Ο Θεοδόσιος τους αντιμετώπισε με στρατό **στη Θεσσαλονίκη και εξόντωσε 25.000 περίπου μέλη των Δήμων**, μετά από επεισόδια που είχαν προκαλέσει στην πόλη. Το

μεγαλύτερο κτύπημα όμως το δέχτηκαν με τη "Στάση του Νίκα", οπότε και ουσιαστικά διαλύθηκαν.

Πώς ξεκίνησε η "Στάση του Νίκα"

Με τα μέτρα που πήρε ο Ιουστινιανός γίνονταν **έλεγχος στα έσοδα των Δήμων και καταργήθηκαν τα προνόμια των ισχυρών**. Αυτό δυσαρέστησε τους οργανωτές των ιπποδρομιών και τους πλούσιους, οι οποίοι **ζήτησαν (και οι Πράσινοι και οι Βένετοι) από τον αυτοκράτορα όχι απλά να ανακαλέσει την απόφασή του, αλλά και να διώξει τον Τριβωνιανό, τον Ιωάννη Καππαδόκη και τον έπαρχο Ευδαίμονα**. **Ο Ιουστινιανός απέρριψε τα αιτήματα των Δήμων**. Όταν αργότερα αποδέχτηκε το αίτημα, ήταν αργά καθώς οι ταραχές είχαν ξεκινήσει.

Ποια ήταν η αφορμή για τη στάση ;

Η αφορμή για τη στάση δόθηκε όταν ο αυτοκράτορας αρνήθηκε να δώσει χάρη σε **δύο μέλη των Δήμων**, που είχαν δικαστεί και επρόκειτο να τους επιβληθεί βαριά τιμωρία (θάνατος).

Οι Πράσινοι και οι Βένετοι ενώθηκαν τότε και αποδοκίμασαν τον αυτοκράτορα στον Ιππόδρομο και με το σύνθημα "**Νίκα, νίκα**", που φώναζαν άλλοτε προσπαθώντας να εμψυχώσουν τους αγαπημένους τους αναβάτες των ιπποδρομιών, **επιδόθηκαν σε φόνους και λεηλασίες στην Κωνσταντινούπολη, καταστρέφοντας καταστήματα στη Μέση Οδό, σπίτια και ανάκτορα πλουσίων, δημόσια κτίρια και καίγοντας την Αγία Σοφία (είχε κτιστεί από τον Κωνσταντίνο)**. Το ένα τρίτο της Κωνσταντινούπολης κάηκε.

Οι εξεγερμένοι βρήκαν ευκαιρία να ανακηρύξουν αυτοκράτορα τον ανιψιό του Αναστάσιου, τον Υπάτιο.

Ποια ήταν η αντίδραση του Ιουστινιανού ;

Αρχικά οι αντιδράσεις που είχαν πάρει τη μορφή στάσης (εξέγερσης) **τρομοκράτησαν τον Ιουστινιανό**, που σκέφτηκε να παραιτηθεί από το αξίωμά του και να εγκαταλείψει την πόλη. Απέναντι στην απόφασή του στάθηκε η **αυτοκράτειρα Θεοδώρα**, η οποία **τον συμβούλεψε ότι ένας βασιλιάς δε φεύγει αλλά πολεμά και πεθαίνει (αν χρειαστεί) ως βασιλιάς**.

Ο Ιουστινιανός έδωσε εντολή στους στρατηγούς του Βελισσάριο και Ναρσή να διαλύσουν την εξέγερση. Ο Ναρσής έπεισε τους Βένετους ότι **η ανακήρυξη του Υπάτιου ως αυτοκράτορα δεν τους συνέφερε, γιατί θα βοηθιούνταν οι Πράσινοι**.

Πέτυχε έτσι να τους διασπάσει και ενώ μέχρι τότε αποδοκίμαζαν στον Ιππόδρομο τον Ιουστινιανό, από εκείνη τη στιγμή άρχισαν να χτυπιούνται μεταξύ τους.

Ο Βελισσάριος με ένα σώμα Γόθων και ο Μούνδος με σώμα Ερούλων μισθοφόρων μπήκαν στον Ιππόδρομο και τους εξολόθρευσαν. Τα θύματα υπολογίζονται σε 30 με 35.000. Την επόμενη μέρα εκτελέστηκε και ο Υπάτιος.

Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της στάσης του "Νίκα" ;

Τίποτα δεν ήταν ίδιο μετά το τέλος της στάσης.

- Οι Δήμοι έχασαν τη δύναμή τους καθώς απαγορεύθηκαν οι αρματοδρομίες.
- Έπαψε να υπάρχει ο μοναδικός τρόπος με τον οποίο ο λαός μπορούσε να εκφραστεί.
- Η πρωτεύουσα καταστράφηκε.
- Ο θεσμός του αυτοκράτορα δέχτηκε πλήγμα στη συνείδηση του λαού.
- Ο Ιουστινιανός ενίσχυσε την εξουσία του και κυβέρνησε απολυταρχικά, όπως σχεδόν το σύνολο των Βυζαντινών αυτοκρατόρων.